

Книгу «I&V» можна рекомендувати насамперед тим, хто бажає вперше познайомитися з проблематикою політичної іміджології.

Підсумовуючи, необхідно відмітити наступне, спільне для усіх трьох праць, що рецензуються:

1. Книги «Символи», «Імідж» та «I&V» написані в стилі, який яскраво свідчить про авторство. Навіть не дивлячись на обкладинку, можна зрозуміти, що вони написані Г. Поцепцовим. Відомо, яка це рідкість у науковій літературі.

2. Усі три праці містять багато цікавих, іноді дискусійних думок. Часто цим думкам навіть не вистачає місця на сторінках. Проте, можна сподіватися, що інші спеціалісти з започаткованої, про що вже можна казати, професором Почепцовим київської школи іміджології, та й сам автор, зможуть розгорнути намічені сюжети в ґрунтовні наукові розвідки.

3. Всі три книги можна рекомендувати для прочитання фахівцям, усім, хто цікавиться проблемами масової комунікації, – як одні з найбільш цікавих вітчизняних досліджень у цій галузі.

О.В. Литвиненко

S. Simonek: Ivan Franko und die «Moloda Musa». Motive in der westukrainischen Lyrik der Modern. – Köln – Weimar – Wien: Böhlau Verlag, 1997. – 446 pp. (Bausteine zur slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Neue Folge 23).

Уже в передмові до «Зів'ялого листя» Іван Франко висловлює своє амбівалентне ставлення до модернізму. Він подає свою книжку поезій як вірші самогубця й остерігає читачів цитатою з невеличкого вірша, якою Гете предмовив видання свого «Вертера»: «Sei ein Mann und folge mir nicht nach» (Будь чоловіком і не наслідуй мене).

Стефан Сімонек детально розглядає цю проблему у своїй віденській дисертації. Він висвітлює двоїсту роль Франка в літературному контексті свого часу: Франко виступає як «сором'язливий модерніст, котрий водночас завзято критикує «патологічну школу письменників-декадентів». Парадоксальним чином, власні Франкові вірші несуть на собі очевидні знаки модерністського впливу, які простежуються до французьких, польських і німецьких джерел. Та хоча Франко досягає формальної досконалості у своїй модерністській поезії, він не належить до прихильників естетизованої ідеології цього ж таки модернізму. Не?ативна оцінка Франком декадентської поезії (Варлена, Пшибишевського, Вайлда) проявлялася в його небажанні визнати недовговічний гурток поетів, які збиралися від 1906-го до 1909 року у Львові, назвавши свою спілку «Молода Муза». А проте слід зазначити, що поетичним зразком для «молодомузців» було саме «Зів'яле листя» – найяскравіше це, либонь, відбилося у фіктивному виданні Петром Карманським нотаток самогубця – «З теки самоубийця», – де повторено художній прийом Франка. Таким чином, Франко опинився в досить-таки незручному становищі – його

проголосили вождем літературного руху, чию естетичну програму він не поділяв і чию політичну пасивність рішуче осуджував.

Очевидно, що ця амбівалентна спорідненість є надзвичайно суперечливою темою для літературної критики. У своєму підході Сімонек надихається ідеями, викладеними в об'ємній книжці Ааге Хансен-Льове «Російський символізм. Система і розвиток поетичного сюжету». (Hansen-Löve «Der Russische Symbolismus. System und Entfaltung»). В цьому сила, але також і слабкість Сімонеківих студій. В ерудованій і майже енциклопедичній манері він викладає лейтмотиви, які визначають модерністську поезію як Франка, так і «молодомузців». Сімонек показує, що поезія «Молодої музи» дає два корені: по-перше, національний, що продовжує традицію Франкової поезії, представленої в таких збірках, як «Зів'яле листя» та «Із днів журби», і поезії перекладів з літератури французького символізму, і, по-друге, інтернаціональний, виражений у «свідомому й інтенсивному прийнятті європейського модернізму». Автора аж ніяк не звинуватиш у нестачі доказового матеріалу, що ним він обґрунтовує свої висновки, радше – навпаки. Аналізуючи «Зів'яле листя», Сімонек накреслює лінії зв'язку від Франка до Вайлда, Малларме, По, Бодлера, Анненського, Брюсова, д'Аннунціо, Пшерви-Тетмера, Гюїсманса, Бальмонта, Верлена та багатьох інших; далі, аналізуючи поезію «Молодої Музи», він присвячує майже півтори сотні сторінок переліку естетизованих мотивів, таких як «смуток», «смирнення», «усамітненість», «зів'янення», «плин», «падіння». Іноді здається, що Сімонек ломиться у відчинені двері – зрештою, немає нічого дивного в тому, що найважливіші мотиви західного модерністського канону присутні й у західному варіанті українського модернізму. (Також цілком природно, що офіційна радянська критика, з багатьох причин, уникала торкатись цієї теми).

Важливість Сімонеківого дослідження не тільки в тому, що він показує нам «іншого» Франка, а й у тому, що він робить спробу подивитися іншими очима на «Молоду Музу» – літературний феномен, що його досі нерідко оцінювали як явище епігонське і художньо слабке. Тому шкода, що Сімонек не спромігся проаналізувати, бодай ескізно, яке місце посіла «Молода Муза» в історії української літератури. Це варто було б подати в розділі висновків, якого, проте, навіть немає у змісті книжки. Бібліографія цілком пристойна, але в ній є досить прикрі пропуски, наприклад, не згадано статтю Марти Горбань-Царинник «Іван Франко і “Молода Муза”», опубліковану в «Журналі українських студій» (Marta Horban-Carynyuk «Ivan Franko and «Moloda Muza», in Journal of Ukrainian Studies 14 (1989), 80-89.)

Проте в ширшому плані ці вади не псують загального враження, що йдеться про ерудоване і ґрунтовне дослідження, яке проливає нове світло і на Франка, і на «Молоду Музу».

Ульріх Шмід